

तानसेन नगरपालिकाको नगर उप प्रमुख श्री प्रतीक्षा सिंजालीद्वारा १५ औं नगरसभामा प्रस्तुत
आ.व. २०८१/०८२ को बजेट बक्तव्य

नगरसभाका अध्यक्ष ज्यू,

नगरसभाका सदस्यज्यूहरू,

सल्लाहकार, राष्ट्रसेवक कर्मचारी, संचारकर्मी तथा उपस्थित सम्पूर्ण महानुभावहरू ।

सार्वभौमसत्ता सम्पन्न जनताको संघर्षबाट भएको परिवर्तनको महत्वपूर्ण उपलब्धीको रूपमा प्राप्त नेपालको संविधान बमोजिम स्थानीय सरकारको रूपमा स्थापित तानसेन नगरपालिकाको आगामी आर्थिक वर्ष २०८१/०८२ को बजेट प्रस्तुत गर्न पाउँदा अत्यन्त गौरवान्वित महशुस गरेकी छु ।

नेपाली जनाताको स्वतन्त्रता र लोकतान्त्रिक व्यवस्था स्थापना गर्न विभिन्न कालखण्डमा भएका आन्दोलनहरूमा जीवन उत्सर्ग गर्नुहुने वीर शहीदहरू प्रति भावपूर्ण श्रद्धाञ्जली अर्पण गर्दछु । नेपाली जनतालाई सार्वभौमसत्ता सम्पन्न बनाउन अमूल्य उर्जावान समय दिइ योगदान पुरयाउने राजनीतिक तथा समाजिक अग्रज व्यक्तित्वहरूलाई उच्च सम्मान व्यक्त गर्दछु ।

तानसेन नगरपालिकाको गत वर्ष प्रस्तुत आर्थिक वर्ष २०८०/०८१ को बजेट, नीति तथा कार्यक्रम कार्यान्वयनमा सहयोग गर्नुहुने आम नगरवासी, राजनीतिक दल, जनप्रतिनिधि, सल्लाहकार, राष्ट्रसेवक, पत्रकार एवम् संचारकर्मी, नागरिक समाज, निजी क्षेत्र लगायत सबैमा म हार्दिक धन्यवाद दिन चाहन्छु । साथै आगामी आर्थिक वर्षको बजेट तर्जुमा गर्दा उहाहरू र सरोकारवालाको राय सुझावलाई समेत आधार लिएकी छु ।

सभाध्यक्ष ज्यू

हाल नेपालमा सहकारिता, समन्वय र सहअस्तित्वको सिद्धान्तमा तीन तहका सरकारहरू सञ्चालनमा रहेका छन् । स्थानीय सरकारको रूपमा स्थापित नगरपालिकाले राजनीतिक, वित्तिय र प्रशासनिक अधिकारहरूको अभ्यास गरिरहेको यस पृष्ठभूमिमा आर्थिक वर्ष २०८१/०८२ को बजेट प्रस्तुत गर्न गर्दैरहेकी छु ।

आगामी वर्षको बजेट तर्जुमा गर्दा नेपालको संविधान, दीर्घकालिन विकास लक्ष्य, सोह्रौं योजना, नेपाल सरकार तथा प्रदेश सरकार र नगरपालिकाको नीति तथा कार्यक्रम, अन्तरसरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन लगायतका सन्दर्भ सामग्रीलाई आधार बनाइएको छ ।

सभाध्यक्ष ज्यू

सर्वप्रथम तानसेन नगरपालिकाको आर्थिक वर्ष २०८०/०८१ को जेष्ठ मसान्त सम्मको संक्षिप्त आय व्ययको समिक्षा प्रस्तुत गर्न चाहन्छु । आर्थिक वर्ष २०८०/०८१ को लागि कुल रकम रु. १ अरब २ करोड ८० लाख ६४ हजार ३६७ आय हुने अनुमान भएकोमा जेष्ठ मसान्त सम्म कुल ८० करोड २० लाख १९ हजार ६८९ अर्थात ७८.०१ प्रतिशत आय प्राप्त भएको छ । प्राप्त भएको आय मध्ये यस अवधीमा चालु खर्च तर्फ ५४ करोड १४ लाख २५ हजार अनुमान

गरिएकोमा ४७ करोड ९२ लाख ७२ हजार ८०४ र पूँजिगत तर्फ रु ४६ करोड ६६ लाख ३९ हजार ३६७ अनुमान गरिएकोमा कुल १९ करोड २९ लाख २१ हजार २७४ गरी कुल रु ६७ करोड २१ लाख ९४ हजार ७८ अर्थात ६५.३८ प्रतिशत खर्च भएको छ ।

आय तर्फ यस अवधिमा आन्तरिक राजश्व ९ करोड आय हुने अनुमान गरिएकोमा जेष्ठ मसान्त सम्म रु.५ करोड ४८ लाख ८ हजार २५८ आम्दानी भइ ६०.८९ प्रतिशत आय प्राप्त भइ सकेको छ । संघ तर्फ समानीकरण अनुदान रु १५ करोड २८ लाख आम्दानी प्राप्त हुने अनुमान प्राप्त भएकोमा जम्मा रु ११ करोड ३२ लाख ४० हजार ८० अर्थात ७४.११ प्रतिशत मात्र प्राप्त भएको छ । समपुरक अनुदान तर्फ १ करोड १० लाख प्राप्त हुने सिलिङ्ग प्राप्त भएकोमा हाल सम्म निकासी भएको छैन । त्यसै गरी सशर्त अनुदान तर्फ ५० करोड ६२ लाखको सिलिङ्ग प्राप्त भएकोमा ४४ करोड ५५ लाख ३३ हजार प्राप्त भएको छ । राजश्व बाँडफाँडमा रु ११ करोड ५६ लाख २५ हजार सिलिङ्ग प्राप्त भएकोमा ७ करोड ७९ लाख ५१ हजार ९२९ मात्र प्राप्त भएको छ । त्यसै गरी लुम्बिनी सरकारबाट समानीकरण अनुदान तर्फ रु १ करोड १५ लाख ४५ हजारको सिलिङ्ग प्राप्त भएकोमा ५७ लाख ७२ हजार ५०० मात्र प्राप्त भएको छ । सशर्त अनुदान तर्फ १ करोड ११ लाख ५० हजारको अनुमान गरिएकोमा ६४ लाख ७५ हजार प्राप्त भएको छ । राजश्व बाँडफाँड तर्फ ९३ लाख २ हजार २४१ प्राप्त हुनेमा ७७ लाख ८० हजार ५९८ मात्र प्राप्त भएको छ । संघ तथा प्रदेशबाट प्राप्त हुने समानीकरण अनुदान राजश्व बाँडफाँड तथा सशर्त अनुदान समेत परिवर्तन हुने अवास्थाका कारण कार्यक्रम तथा योजनाको भुक्तानी दिने दायित्व बढ्ने सम्भावना देखिएको छ ।

सभाध्यक्ष ज्यू

अव म आगामी आर्थिक वर्षको बजेट तथा कार्यक्रम तयार गर्दाका आधारहरू पेश गर्दछु । आगामी आर्थिक वर्ष २०८१/०८२ को बजेट तर्जुमा गर्दा नेपालको संविधान, स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४, संघ तथा प्रदेश कानूनहरू र लिएका नीति, कार्यक्रम र बजेट बक्तव्य, दिगो विकासका लक्ष्य, नेपाल सरकारको १६ औं आवधिक योजना, तानसेन नगरपालिकाको आवधिक नगर विकास योजना (२०८१/०८२(२०८५/०८६), नगरपालिकाको नीति तथा कार्यक्रम, विभिन्न राजनीतिक दल, जनप्रतिनिधि, स्थानीय बुद्धिजीवी, समाजसेवी एवं विकास विज्ञहरूको राय सल्लाह सुझाव समेतलाई मूल आधारका रूपमा लिइएको जानकारी गराउँदछु ।

बजेट तथा कार्यक्रमका उद्देश्यहरू :

सभाका अध्यक्षज्यू

आगामी आर्थिक वर्ष २०८१/०८२ को बजेटका उद्देश्यहरू निम्नानुसार रहेको जानकारी गराउछु :

- १.सार्वजनिक खर्चमा पारदर्शिता, मितव्ययिता र उत्तरदायित्व पालना गराउदै वित्तीय अनुशासन र सुशासन कायम गर्ने,
- २.नगरवासीको न्यूनतम आधारभूत आवश्यकताहरूको परिपूर्ति गर्ने,

३. कृषीको व्यवसायिकरण र पर्यटन विकास मार्फत रोजगारी सृजना गर्ने र गरीबी न्यूनिकरण गर्दै जीवनस्तर सुधार गर्ने,
४. सार्वजनिक, निजी र सहकारी क्षेत्रलाई प्रोत्साहित गर्दै विकासमा साझेदार बनाउन प्रेरित गर्ने,
५. उपलब्ध स्रोत र साधनको अधिकतम प्रयोग गर्ने,
६. समाजवाद उन्मुख आत्मनिर्भर समाज निर्माण गर्न सहयोग पुरयाउने,
७. बजेट, नीति तथा कार्यक्रमलाई दिगो विकास लक्ष्यसंग तादम्यता कायम गर्ने ।

सभाध्यक्ष ज्यू,

अब म आगामी आर्थिक वर्षको बजेटका प्राथमिकताहरू पेश गर्न चाहन्छु ।

आगामी वर्षको बजेट तर्जुमा गर्दा निम्न विषयहरू प्राथमिकतामा राखी बजेट विनियोजन गरेकी छु ।

क. सार्वजनिक सेवा प्रवाह र सुशासन

ख. पूर्वाधार विकास र पुंजी निर्माण

ग. शिक्षामा गुणात्मक विकास

घ. कृषि क्षेत्रको व्यवसायीकरण, बजारीकरण र आधुनिकीकरण

ङ. आय आर्जन र स्वरोजगार

च. मानव संसाधन विकास

छ. वातावरण संरक्षण र विपद् व्यवस्थापन

सभाध्यक्ष ज्यू,

अब म आर्थिक वर्ष २०८१/०८२ को विषय क्षेत्रगत बजेट तथा कार्यक्रम प्रस्तुत गर्ने अनुमति चाहन्छु :

नगरको विकास र समृद्धिको लागि आगामी आ.व.को योजना तथा कार्यक्रम तर्फ तल्लो खल्दुकबोट खानेपानी आयोजना, समपुरक तर्फ पोलधार आँपटारी ओमपार्क सडक स्तरोन्नती, बतासेडाँडा चण्डिभञ्ज्याङ्ग भुल्के जोर्ते सडक, पप स्कुल देखि श्रीनगर डाँडा जाने पथमार्ग स्तरोन्नती, बागवानी कल्भर्ट हुँदै रक्सौह ढल व्यवस्थापन योजना, बसपार्क निर्माण, डुम्रे तेलघा गुफाचौर सडक योजनाहरूको साथै नगरस्तर र वडास्तरका महत्वपूर्ण योजनाहरू कार्यान्वयन हुने छन् ।

अब म विषयगत योजना तथा कार्यक्रमहरू प्रस्तुत गर्दछु ।

क. आर्थिक विकास

आर्थिक विकास तर्फ विशेष गरी कृषि विकास तथा पशुपंक्षी सेवा, ढाका प्रबद्र्घन, सहकारी विकास, पर्यटन प्रबद्र्घन, सिद्धार्थ आर्थिक करिडोर र मेयर्स फोरम तर्फका कार्यक्रम, मेला महोत्सव लगायतका योजना तथा कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिने छन् । उपरोक्त अनुसारका कार्यक्रम संचालन गर्न कुल रु.८२ लाख बजेट विनियोजन गरेकी छु ।

ख. सामाजिक विकास

सामाजिक विकास तर्फ लैङ्गिक समानता, अपाङ्गता सामाजिक समावेशिकरण, बाल मैत्री कार्यक्रम, द्वन्द्वपिडीतको लागि सीपमूलक कार्यक्रम, ग बर्गका अपाङ्गता भएका व्यक्तिको लागि सामाजिक सुरक्षा भत्ता, सामी परियोजना कार्यालय व्यवस्थापन, कला संस्कृति तथा सम्पदा संरक्षण, नगर शिक्षा कार्यक्रम, नगर स्वास्थ्य कार्यक्रम, २० युनिटसम्म मात्र विद्युत खपत गर्ने नगरवासीलाई विद्युत अनुदान, रुरु गौ सेवा अनुदान, निलसागर मानव सेवा आश्रम अनुदान, पाल्पा सि.बि.आर.अनुदान, नेपाल रेडक्रस सोसाईटी ब्लड बैंक कार्यक्रम अनुदान, साठी बर्ष भन्दा माथिका एकल पुरुष (अविवाहित) भत्ता, तानसेनका विविधि विषयमा विद्यावारिधी गरेबापत अनुदान लगायतका कार्यक्रम तथा योजनाहरु तय गरिएको छ । समग्र सामाजिक विकास क्षेत्रका कार्यक्रम संचालन गर्न कुल रु. ३ करोड १५ लाख १७ हजार ९५७ विनियोजन गरेकी छु ।

ग. भौतिक पूर्वाधार विकास

भौतिक पूर्वाधार विकास तर्फ मेयर पूर्वाधार विकास कार्यक्रम, रानीमहल पूर्वाधार विकास (रङ्गरोगन, मर्मत सम्भार, डिजिटल सूचना बोर्ड), श्रीनगर उद्यान संरक्षण, वडा नं. ७ र १० को विचमा पर्ने अधुरो पुल निर्माण, माण्डव्य सरोवर विकास, प्रभास ताल संरक्षण, अर्गली दरवार संरक्षण, पाल्पा दरवार परिसर संरक्षण, गुफाचौर विकास तथा संरक्षण (गणेश मूर्ति स्थापना समेत), तानसेन नगर प्रज्ञा प्रतिष्ठान (सम्पदा संरक्षण समेत), वडा नं. १ को कार्यालय भवन निर्माण, वडा नं. ७ को कार्यालय भवन निर्माण (पार्टेशन र बाँकी काम), वडा नं. १३ को कार्यालयको ट्रस्ट निर्माण, कुडापानी शहीदस्मृति प्रतिक्षालय निर्माण (बाँकी कार्य), खहरे कुलो सिंचाई कार्यक्रम (अधुरो योजना), उपमेयरसँग महिलामैत्री पूर्वाधार विकास कार्यक्रम, श्रीनगर डबली सञ्चालन लगायतका योजनाहरु प्रस्ताव गरिएको छ । भौतिक पूर्वाधार तर्फ कुल रु.४ करोड ७२ लाख विनियोजन गरेकी छु ।

ड. वन वातावरण सरसफाई तथा विपद् व्यवस्थापन:

वन वातावरण सरसफाई तथा विपद् व्यवस्थापन तर्फ फोहरमैला तथा ल्याण्डफिल्ड व्यवस्थापन र भूमि वर्गीकरण योजना तथा कार्यक्रम प्रस्ताव गरिएको छ । वन वातावरण सरसफाई तथा विपद् व्यवस्थापन क्षेत्रको लागि रु.७० लाख बजेट व्यवस्था गरेकी छु ।

च. सुशासन तथा संस्थागत क्षमता विकास

यस क्षेत्र तर्फ न्यायीक समिति तथा मेलमिलाप केन्द्र व्यवस्थापन, राजस्व अभिवृद्धि कार्यक्रम (करदात शिक्षा, घरदैलो कार्यक्रम र घुम्ति शिविर), उपभोक्ता हकहित संरक्षण तथा बजार अनुगमन, नगर सौन्दर्यकरण तथा ट्राफिक व्यवस्थापन, प्रवक्ता पत्रकार साक्षत्कार कार्यक्रम, नेपाल पत्रकार महासंघको संस्थागत विकास, स्थानीय संचार गृह सवलिकरण, नगरको आदिवासी पहिचान, नगर दिवस, लोगो निर्धारण, नगरगान निर्माण, नगर विकासका योगदानकर्ता सम्मान, उत्कृष्ट पत्रकारिता पुरस्कार, अन्तर्राष्ट्रिय सम्बन्ध तथा साझेदारी, स्थानीय कानून निर्माण तथा प्रकाशन, सूचना तथा प्रविधि कार्यक्रम (इन्टरनेट सेवा, यन्त्र उपकरण), वातावरणीय परीक्षण, विश्वबैंक, युनोस्प लगायतका साझेदार संस्थाको सहकार्यमा अनलाइन योजना व्यवस्थापन प्रणाली स्थापना तथा सञ्चालन, सार्वजनिक सुनुवाई, सामाजिक परीक्षण, LISA, FRA, LED, कार्यसम्पादन सम्बन्धी अभिमुखिकरण,

कर्मचारी तथा जनप्रतिनिधि क्षमता विकास, उपभोक्ता समिति अभिमुखिकरण, विविध दिवस समारोह, एकिकृत घुम्टि सेवा शिविर कार्यक्रम, टोल विकास संस्था सहयोग लगायतका कार्यक्रम तथा योजनाहरू प्रस्ताव गरिएको छ । सुशासन, संस्थागत क्षमता विकास तथा सेवा प्रावाहको क्षेत्रमा कुल १० करोड ३ लाख ५० हजार विनियोजन गरेकी छु ।

सभाध्यक्ष ज्यू,

उपरोक्त अनुसारका योजना तथा कार्यक्रम संचालनका लागि कुल रु.१ अरब ७६ करोड ७६ लाख २० हजार ९५७ खर्च हुने गरि प्रस्ताव गरेकी छु । समग्रमा आगामी आर्थिक वर्ष २०८१र८२ को लागि वित्तीय व्यवस्था समेत चालु खर्च तर्फ रकम रु.८४ करोड ७७ लाख ७ हजार ५७५ (४७.९६%) र पूँजिगत खर्च तर्फ रकम रु.९१ करोड ९९ लाख १३ हजार ३८२ (५२.०४%) रहेको छ । आर्थिक विकास क्षेत्र तर्फ ६ करोड २ लाख ४६ हजार १३९, भौतिक पूर्वाधार विकास तर्फ रु ८३ करोड ८१ लाख ९२ हजार ४५३, सामाजिक विकास तर्फ रु ६९ करोड ३७ लाख ५९ हजार ४७२, सुशासन तथा संस्थागत विकास तर्फ १४ करोड ८८ लाख ३७ हजार ७०२, वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन तर्फ २ करोड ६५ लाख ८५ हजार १८९ रहेको छ । शहरी शासकीय कार्यक्रम तर्फको पूँजिगत रकमको कारण पूँजिगत खर्च बढी देखिएको व्यहोरा अवगत गराउन चाहन्छु ।

सभाध्यक्ष ज्यू,

उपरोक्त अनुसारको नगरपालिकाको खर्च व्योर्ने मुख्य श्रोतहरूमा संघीय सरकार तथा प्रदेश सरकारको समानीकरण, सशर्त, समपुरक र विशेष अनुदान एवम् राजस्व बाँडफाड र आन्तरिक राजस्व रहेका छन् । आन्तरिक राजस्व अन्तर्गत सम्पत्ति कर, भूमि कर, वाहाल कर, सवारी साधन कर, व्यवसाय कर, ढुङ्गा गिट्टी बालुवा विक्री कर सिफारिस दस्तुर, नक्सा पास दस्तुर, स्थानीय पूर्वाधारको उपयोग शुल्क आदि प्रमुख रहेका छन् ।

आन्तरिक राजस्व बृद्धि गर्न सकेमा नगरपालिकाको आफ्नो आत्मनिर्भरता बढ्दै जाने र क्षमता विकास हुँदै जाने देखिएतापनि कर राजस्वको दर वृद्धीले नगरवासीमा असर पर्ने हुँदा सम्पत्ति कर, सिफारिस दस्तुर लगायतका करका दरहरू यथावत कायम राखी पेश गरेकी छु । आन्तरिक राजस्व सुदृढीकरणको लागि राजस्व सुधार योजना अनुरूप आयको बृद्धि गर्ने गरी राजस्व सम्बन्धी कानून, राजस्व प्रणाली र राजस्व प्रशासनमा सुधार गर्दै लागिने छ । व्यवसाय कर, सम्पत्ति कर, बहाल कर आदि जस्ता करका महत्वपूर्ण श्रोतहरूको उपयोगको लागि अध्ययन गरी वैज्ञानिक विधि अपनाइने छ ।

सभाध्यक्ष ज्यू,

आगामी आर्थिक वर्षको लागि विनियोजन गरिएका योजना तथा कार्यक्रमको खर्च व्योर्ने आय श्रोत मध्ये संघ सरकारबाट समानीकरण अनुदान तर्फ रु.१५ करोड ४१ लाख, समपुरक अनुदान तर्फ रु.१ करोड ७० लाख, सशर्त अनुदान चालु तर्फ रु.४१ करोड १ लाख ५९ हजार, पुँजिगत तर्फ

रु.४० करोड १६ लाख २० हजार, विशेष अनुदान १ करोड ५५ लाख र राजश्व बाँडफाँड तर्फ १२ करोड २८ लाख बजेट प्राप्त भएको छ । त्यसै गरि प्रदेश सरकारबाट सशर्त अनुदान रु.१ करोड ५१ लाख ९३ हजार, समानीकरण अनुदान रु.१ करोड ९ लाख १३ हजार, समपुरक अनुदान १ करोड ५ लाख, राजस्व बाँडफाँडबाट रु.८० लाख १ हजार प्राप्त भएको छ । सडक बोर्ड तर्फ ७० लाख, सामाजिक सुरक्षा तर्फ २१ करोड अनुमान गरी प्रस्ताव गरेकी छु । यसैगरी आन्तरिक आय तर्फ आन्तरिक राजश्व १८ करोड ४३ लाख १७ हजार ९५७ अनुमान गरिएको छ । भारतीय दूतावास २ करोड ४० लाख, युनोपस ९५ लाख, नगर विकास कोष १२ करोड ५० लाख, प्रदेश स्थानीय सहयोग कार्यक्रम ३ लाख ८१ हजार, जनसहभागिता तर्फ रु.१ करोड, आगामी आर्थिक बर्षको लागि सरिजाने मौज्जात ३ करोड १६ लाख ३६ हजार अनुमान गरि पेश गरेकी छु । यसरी नगरपालिकाको आगामी आर्थिक बर्षको लागि कुल आय रु.१ अरब ७६ करोड ७६ लाख २० हजार ९५७ हुने अनुमान गरि पेश गरेकी छु ।

सभाध्यक्ष ज्यू,

आगामी आर्थिक बर्षको लागि राजस्व संकलन र विनियोजनलाई व्यवस्थित गर्न आर्थिक विधेयक, २०८१ र विनियोजन विधेयक, २०८१ पेश गरिने छ ।

अन्त्यमा,

आर्थिक वर्ष २०८१/०८२ को आर्थिक विधेयक र विनियोजन विधेयक तयार गर्न आ-आफ्नो ठाउँबाट राय सुझाव दिई सहयोग गर्नुहुने आम नगरवासी, राजनैतिक दलका नेतृत्वगणहरु, नगर प्रमुख ज्यू, लगायत सम्पूर्ण सभासदस्य, बुद्धिजीवी वर्ग, निजी क्षेत्र, राष्ट्रसेवक कर्मचारी, संचारकर्मी लगायत सबैमा आभार तथा धन्यवाद व्यक्त गर्न चाहन्छु । बजेट कार्यान्वयनमा पनि सम्पूर्ण पक्षबाट महत्वपूर्ण र सकारात्मक सहयोग मिल्ने विश्वास लिएकी छु । धन्यवाद ।

प्रतीक्षा सिंजाली

उप प्रमुख

२०८१ असार ७ गते